

NHỮNG BĂN KHOẢN CỦA CÁC GIA ĐÌNH KHI GỬI CON VÀO NHÀ TRẺ

NGUYỄN HỮU MINH

Hệ thống các cơ sở nuôi dạy trẻ có hai chức năng xã hội chủ yếu. Một là, chức năng phục vụ, với nhiệm vụ nuôi dưỡng, chăm sóc các cháu bé để bố mẹ cháu yên tâm công tác, lao động sản xuất. Hai là, với tư cách là khâu đầu tiên của quá trình xã hội hoá con người, nó còn có chức năng của một nhà trường, giáo dục trẻ em theo một chương trình khoa học có định hướng. Nói tóm lại, đúng như tên gọi của nó, hệ thống này có hai chức năng chủ yếu là *nuôi và dạy trẻ* nhỏ ngay từ những năm tháng đầu tiên của cuộc đời. Với những ưu việt vốn có của chế độ xã hội chủ nghĩa, với sự quan tâm thường xuyên của Đảng và Nhà nước ta với thế hệ tương lai, ngành nuôi dạy trẻ nước ta thực hiện có kết quả hai chức năng xã hội nói trên.

Tuy nhiên, cũng như trong tất cả các lĩnh vực hoạt động khác ngành nuôi dạy trẻ cũng đã gặp không ít khó khăn cả khách quan và chủ quan. Để tìm hiểu đôi nét xung quanh vấn đề này, chúng tôi đã tiến hành trưng cầu ý kiến 200 gia đình có con nhỏ ở độ tuổi “nhà trẻ - mẫu giáo” tại một khu tập thể ở nội thành Hà Nội. Ở đây có một cơ sở nuôi dạy trẻ khá lớn, hiện nuôi dạy khoảng 500 cháu. Đây cũng là một trong 4 nhà trẻ do Ủy ban Bảo vệ bà mẹ và trẻ em thành phố Hà Nội quản lý. Ở đây trang bị khá đầy đủ và hầu hết đều do nước ngoài viện trợ. Qua nghiên cứu ý kiến

của các gia đình chúng tôi xin nêu lên một số tình hình và nhận xét đáng quan tâm.

*

* *

Về sự phân bố các hình thức giữ trẻ, số liệu thu được cho thấy một tình hình chung như sau: Có 64,7% các gia đình được hỏi ý kiến, hiện đang gửi con ở nhà trẻ (chúng tôi quy ước xếp các gia đình này vào nhóm I). Còn lại 35,3% các gia đình (thuộc nhóm II) thì hoặc là để con ở nhà cho ông bà, hoặc các anh chị lớn của cháu bé trông hoặc là thuê - gửi con ở tư nhân. Trong nhóm này cũng có một số cháu thường bị nhốt ở trong nhà khi bố mẹ đi làm. Ngoài ra, không phải tất cả các gia đình thuộc nhóm I đều gửi con mình ở cơ sở nuôi dạy trẻ có tại nơi ở.

Phân bố cụ thể hơn là như sau:

Nhóm I: (64,7% các gia đình hiện đang gửi con ở nhà trẻ).

Chia ra: - 6% gửi tại các nhà trẻ của thành phố, của trung ương.

- 15,7% gửi tại các nhà trẻ của thành phố, của trung ương.

- 43% gửi tại nhà trẻ của khu tập thể.

Nhóm II: (35,3% các gia đình hiện không gửi con ở các nhà trẻ).

Chia ra: - 5,9% nhốt ở nhà khi bố mẹ đi làm.

- 5,9% do anh chị trông.

- 9,7% do bà trông.

- 13,8% gửi cháu ở tư nhân.

Theo các con số này, trước hết đáng lưu ý tới việc có một tỷ lệ khá cao các gia đình hiện không gửi con ở nhà trẻ, hoặc đem con gửi ở các nhà trẻ khác, ngoài khu ở. Bởi lẽ, khác với tình trạng thiếu chỗ gửi trẻ khá phổ biến trong thành phố, tại cơ sở được nghiên cứu, nhà trẻ vẫn còn phòng dự trữ, do đó ai muốn gửi con vào nhà trẻ này đều được tiếp nhận dễ dàng. Tìm hiểu kỹ thêm các gia đình thuộc nhóm II, chúng tôi nhận thấy:

a) Với 5,9% các gia đình nhốt con nhỏ trong nhà khi đi làm: đây là một hình thức “giam” trẻ rất đáng lo ngại. Hầu hết các

cháu này đều ở lứa tuổi chuyển tiếp từ mẫu giáo sang lớp vỡ lòng. Trên thực tế thì những hiệu quả nguy hiểm xảy ra với các cháu bị nhốt không phải là hiếm thấy.

b) Với 5,9% các gia đình giao nhiệm vụ giữ em cho các cháu lớn. Theo số liệu của một nghiên cứu khác của chúng tôi, trong số thiếu niên học sinh, có 26,3% các em phải thường xuyên làm nhiệm vụ giữ em. Số các em này thường phải hạn chế phạm vi hoạt động ở xung quanh nhà và do vậy, các em đều rất muốn sớm được “giải phóng” để bay nhảy với bạn bè.

c) Với 9,7% các gia đình để con nhỏ ở nhà cho bà trông. Thế hệ ông bà trong gia đình hiện nay vẫn là chỗ dựa nhất định cho con cái khi gặp khó khăn về kinh tế hay trong việc nuôi dạy con nhỏ. Đã thành một mong muốn và thói quen của các cặp vợ chồng trẻ là: mỗi lần sinh con, họ đều cố vờ bằng được các cụ bà đến giúp đỡ mặc dù điều kiện ăn ở hiện nay rất khó khăn. Tính cẩn thận, sự khéo léo, tình thương yêu ruột thịt đối với con cháu cùng với những kinh nghiệm nuôi dạy và chăm sóc trẻ nhỏ của các cụ làm cho những người mẹ trẻ rất yên tâm.

Song, phải chăng, việc trông cháu luôn luôn là một công việc ưa thích của các cụ? Vẫn có những cụ bà sẵn sàng cho con tiền để thuê người giữ trẻ chứ không muốn làm công việc này. Bởi vì các ông bà ngày nay, nhất là ở thành phố, còn có nhu cầu hoạt động trong nhiều lĩnh vực khác. Và lại, nhà trẻ còn có nhiệm vụ truyền đạt cho các cháu những hiểu biết và kỹ năng theo một chương trình giáo dục có định hướng, ông bà thường không nắm được điều này.

d) Còn lại 13,8% gia đình không có bà ở cùng, cũng như không có các con lớn thì bằng lòng với việc gửi con ở tư nhân, mà chủ yếu là gửi các cụ già. Trong trường hợp này, đa số các cháu bé đều dưới 1 tuổi. Những người mẹ đều nhất trí cho rằng, gửi con cho các cụ thì rất yên tâm vì cũng như người bà, các cụ rất thương yêu cháu và trông nom chúng rất cẩn thận. Song hiện nay giá tiền công gửi trẻ ở tư nhân khá cao, hầu như chiếm gần hết tiền lương trung bình của người mẹ.

Nói tóm lại, dù là để con ở nhà cho bà trông, nhốt con hay gửi con ở tư nhân, các gia đình thuộc nhóm II đều gặp không ít

khó khăn. Vì vậy, nhiều gia đình đã phải tính toán, cân nhắc khá vất vả khi quyết định gửi con ở đâu là tốt nhất.

Về nguyên nhân của tình hình này, để trả lời câu hỏi “Vì sao gia đình không gửi con ở nhà trẻ”, các gia đình thuộc nhóm II đã phát biểu nhiều ý kiến chân thực, cụ thể, phản ánh những vấn đề mà họ đang quan tâm hiện nay. Tựu chung lại, có mấy lý do chính sau đây:

1. 41% số gia đình được hỏi ý kiến nêu lý do “không kịp thời gian đưa đón con”. Thực ra, các cơ sở nuôi dạy trẻ đã sớm nhận thấy tình hình này và đã mở rộng giờ phục vụ từ 6g30 tới 17g30. Theo số liệu của chúng tôi, thời gian từ nơi làm việc về nhà của cán bộ công nhân viên nội thành thường dao động trên dưới 30 phút. Nếu hết giờ làm việc, các bà mẹ về nhà ngay thì hoàn toàn kịp thời gian để đón con. Song số liệu cũng cho thấy là có một tỷ lệ đáng kể cán bộ công nhân, nhất là phụ nữ phải mất khá nhiều thời gian cho việc mua sắm phục vụ sinh hoạt trên đường đi về. Vì thế mà thời gian đưa đón con vẫn còn là một trở ngại đối với 30% số gia đình hiện đang gửi con ở nhà trẻ.

Do phải làm việc theo ca kíp, nhiều gia đình công nhân (75% số các gia đình công nhân ở nhóm II) đã không gửi con ở nhà trẻ. Ngoài ra có 6% gia đình công nhân phải mang con đến gửi ở nhà trẻ xí nghiệp. Và thế là trên đường phố đông đúc, bụi bặm, mưa nắng thất thường, các cháu phải đều đặn ngày hai buổi đi về cùng bố mẹ.

2. Nhiều gia đình quyết định việc gửi con tùy thuộc vào đặc điểm phát triển sinh lý của trẻ. Hầu hết các cháu dưới 1 tuổi, đang còn bú mẹ đều được gửi cho bà hoặc thuê tư nhân giữ vì ở độ tuổi này nếu chăm sóc thiếu chu đáo thì các cháu rất dễ đau ốm. Và lại, việc đưa đón các cháu còn ít tháng là rất vất vả, nhất là với các gia đình buộc phải mang con đi gửi ở xa.

3. Chiếm tỷ trọng cao nhất, có 75% số gia đình tỏ ý thiếu tin tưởng vào chất lượng của nhà trẻ hiện nay. Ý kiến của các gia đình tri thức và viên chức tập trung chủ yếu vào lý do này. Cụ thể, đó là những ý kiến như: nhà trẻ còn thiếu những trang bị, tiện nghi cần thiết, các cô chăm sóc các cháu chưa chu đáo, chưa thực sự thương yêu các cháu, rằng ở nhà trẻ về sinh lý và tâm lý các cháu khó có được sự quan tâm riêng của các cô trong những lúc cần thiết.

Trên thực tế, cũng do không yên tâm về chất lượng nhà trẻ nên 15,7% gia đình đành đưa con đi xa hơn, tốn nhiều thời gian hơn đến gửi ở các nhà trẻ mà hiện nay được coi là tốt hơn. Phần đông đó là các gia đình trí thức và viên chức. Điều này cho thấy mặc dù còn nhiều khó khăn về kinh tế, các gia đình vẫn có những đòi hỏi ngày càng cao trong việc nuôi dạy con cái. Đòi hỏi này của các gia đình là hoàn toàn chính đáng. Niềm hạnh phúc lớn nhất của mỗi người làm cha làm mẹ là thấy con mình lớn lên khoẻ mạnh, ngoan ngoãn, thông minh. Song đáng chú ý là tất cả các gia đình có nêu lý do “nhà trẻ nuôi dạy không tốt” thuộc nhóm II đều rất yên tâm khi gửi con cho bà hay thuê tư nhân giữ. Điều này cũng góp phần xác nhận một quan niệm của dân cư trong việc nuôi dưỡng và giáo dục trẻ thơ, cho rằng: chỉ cần trông nom sao cho các cháu ăn ở sạch sẽ, khoẻ mạnh, còn việc giáo dục trẻ trước tuổi đi học thì không cần phải chuẩn bị một cách đặc biệt. Nói cách khác, các gia đình coi hệ thống nuôi dạy trẻ hiện nay chỉ có chức năng chủ yếu là nuôi dưỡng trẻ, còn chức năng giáo dục thì ít người nhận thấy. Khi được gợi ý về hình thức gửi trẻ liên tuần, có 44% các gia đình không tán thành hình thức này vì theo họ, ở nhà các cháu sẽ được nuôi dạy toàn diện hơn. Sự nhận thức như vậy làm giảm đi đáng kể số gia đình gửi con vào nhà trẻ. Một nghiên cứu xã hội học ở Liên Xô cũng chỉ ra rằng, quan niệm này trong các bậc cha mẹ không dễ gì xoá bỏ ngay được cả trong điều kiện kinh tế - xã hội phát triển.

Phỏng vấn các gia đình thuộc nhóm I, chúng tôi được biết rằng không phải tất cả họ đều hoàn toàn hài lòng về chất lượng nhà trẻ hiện nay (số này chỉ chiếm 37,8% các gia đình của nhóm I). Tuy nhiên, chỉ có một số ít gia đình tỏ ý sẽ đem con gửi nơi khác (trong đó có thuê tư nhân giữ) một khi có đủ điều kiện. Những gia đình còn lại, mặc dù nhắc nhiều đến thiếu sót của nhà trẻ nhưng vẫn chấp nhận việc gửi con ở đó. So sánh các gia đình này với các gia đình thuộc nhóm II, chúng tôi không thấy có sự khác biệt gì đáng kể về thu nhập bình quân, về số con trong gia đình... Rõ ràng là, tuy nhất trí trong việc đánh giá chất lượng phục vụ của hệ thống nuôi dạy trẻ hiện nay, các gia đình vẫn có thái độ khác nhau, cách xử sự khác nhau tùy thuộc vào điều kiện và quan niệm của mình. Ở một khía cạnh khác, số liệu cho thấy: các

gia đình trí thức và tiếp đó là các gia đình viên chức ít tin tưởng hơn vào nhà trẻ so với các gia đình công nhân. Trong số các gia đình gửi con cho bà trông và thuê tư nhân giữ thì 91% là các gia đình trí thức và viên chức.

4. Nhìn chung, trong việc đánh giá các cơ sở nuôi dạy trẻ, dân cư thường nhấn mạnh các yếu tố sau đây. Những yếu tố này đúng là những cố gắng đáng khuyến khích của cả nhà trẻ và đang cần được quan tâm để phát triển đầy đủ hơn nữa:

- a. Nhà trẻ có trang bị vật chất tốt, đầy đủ.
- b. Có đội ngũ cô nuôi dạy trẻ nhiệt tình, vững tay nghề và đặc biệt giàu lòng yêu thương trẻ con, coi các cháu như con đẻ của mình.
- c. Có các hình thức phục vụ linh hoạt, đa dạng, phù hợp với đời sống tâm lý, tình cảm của các gia đình.
- đ. Nếu địa điểm gửi trẻ ở gần nhà thì cũng là một thuận lợi đáng kể.

*

* *

Giúp cho các bậc cha mẹ yên tâm gửi con vào nhà trẻ để dồn sức lực và tâm trí vào công tác, lao động sản xuất và học tập, đó là nhiệm vụ to lớn của các cơ sở nuôi dạy trẻ. Mong rằng, mấy nét tình hình và những vấn đề mà chúng tôi vừa gợi mở trên đây sẽ được các ngành, các cơ quan, đoàn thể tiếp tục quan tâm, nghiên cứu, tìm hiểu sâu thêm. Việc nghiên cứu có thể đi vào các vấn đề cụ thể như: những nguyên nhân và biện pháp thiết thực để cải tiến công tác của các cơ sở nuôi dạy trẻ; có thể làm gì để tăng cường cơ sở vật chất cho các nhà trẻ; vấn đề đãi ngộ của xã hội, thái độ của các gia đình với uy tín nghề nghiệp của ngành nuôi dạy trẻ; vấn đề bồi dưỡng giáo dục những phẩm chất nghề nghiệp của các cô nuôi dạy trẻ.v.v...

Với tất cả mọi nỗ lực từ nhiều phía, với tinh thần và tấm lòng “tất cả vì tương lai con em chúng ta”, xã hội ta có thể góp phần xây dựng, vun xới để các cơ sở nuôi dạy trẻ thực sự trở thành một vườn ươm những mầm mon khoẻ khoắn cho các thế hệ tương lai.